

Equitat en els criteris de prioritat previstos en l'admissió de l'alumnat

La Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació, estableix en l'article 4.1 que l'accés al sistema educatiu s'ha de produir en condicions d'igualtat i, en l'article 46.1, que el procés d'accés als centres que presten el Servei d'Educació de Catalunya es regeix pels principis d'equitat, inclusió educativa i foment de la cohesió social, entre d'altres.

Així doncs, la incorporació de criteris de prioritat en la normativa d'admissió, atès que són de discriminació positiva, ha d'estar plenament justificada des de la perspectiva de l'equitat, i no pot generar desigualtats en l'accés o comprometre la cohesió social del sistema. Els criteris de prioritat en l'accés que preveu l'article 47 de la Llei 12/2009, com ara el de germans al centre, de proximitat, de renda o de discapacitat, responen clarament a aquesta lògica, no tan present en altres criteris.

El nou criteri de desempat per haver tingut pares o germans al centre comporta una discriminació per raó de naixença

Des d'aquesta perspectiva, el Síndic va analitzar l'Acord GOV/9/2011, de 25 de gener, d'aplicació dels criteris complementaris per resoldre situacions d'empat en el procés de preinscripció i matrícula de l'alumnat als centres educatius per al curs 2011-2012, que ha inclòs un nou criteri en cas d'empat: que l'alumnat hagi tingut el pare, la mare, el tutor o els germans escolaritzats al centre per al qual es presenta la sol·licitud. De l'anàlisi efectuada, se'n desprèn que aquest nou criteri introdueix una discriminació per raó de naixença, contrària a la Llei d'educació de Catalunya (art. 47.7 LEC), perquè està mancat d'una justificació objectiva i raonable, amb relació a la finalitat i els efectes de la mesura considerada; es tracta d'una mesura que no afavoreix l'accés a una educació de qualitat en condicions d'igualtat (art. 21 EAC) i l'accés en condicions d'igualtat als serveis públics (art. 30 EAC); pot tenir efectes negatius en l'equitat i la cohesió social del sistema educatiu, ja que limita la capacitat del sistema

per fer efectiva la coresponsabilització de tots els centres en l'escolarització i la integració de tots els col·lectius, tal com preveu el principi rector establert en l'article 2.1 c) de la LEC, i pot contribuir a reproduir les desigualtats dels grups socials en l'escolarització.

A més, des del punt de vista procedimental, l'acord adoptat significava la derogació singular d'un reglament per un acord de govern, de manera que s'infringia el principi de jerarquia normativa i s'obviava la participació dels sectors afectats, especialment del Consell Escolar de Catalunya. Per aquestes raons, el Síndic ha suggerit al Govern de la Generalitat que suprimeixi el nou criteri complementari per resoldre situacions d'empat en el procés de preinscripció i matrícula de l'alumnat als centres educatius. Aquest suggeriment no ha estat acceptat.

D'altra banda, el criteri complementari de tenir una malaltia crònica que afecti el sistema digestiu, endocrí o metabòlic de l'alumne o alumna, inclosos els celíacs, actualment té cobertura jurídica per mitjà del Decret 75/2007, de 27 de març, pel qual s'estableix el procediment d'admissió de l'alumnat als centres en els ensenyaments sufragats amb fons públics. Ni la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, ni la Llei 12/2009, d'educació, regulen aquesta possibilitat.

A criteri d'aquesta institució, la conveniència d'aquest criteri té sentit en un context escolar en què els centres no disposin de serveis de menjador amb capacitat d'adaptar àpats o en què la distribució de centres en el territori no garanteixi una certa proximitat de l'alumnat al seu domicili (quan les zones de proximitat estan constituïdes per dos o més centres escolars molt allunyats entre ells), proximitat que pot tenir més sentit en el cas d'alumnat que, per raó de salut, ha d'anar a casa a dinar. Amb tot, actualment, val a dir que la disponibilitat de serveis de menjador adaptats està generalitzada al nostre sistema educatiu i que la manca de proximitat es produeix generalment en determinades zones rurals, on generalment no hi ha àrees d'influència amb dos o més centres escolars molt allunyats entre ells.

D'acord amb aquestes consideracions, doncs, es pot entendre que actualment ja no està

plenament justificada en termes d'igualtat del procés d'admissió la incorporació d'un criteri complementari que atorgui més oportunitats d'accés a l'escola triada a alumnat que presenta, en genèric, "malalties cròniques que afectin el sistema digestiu, endocrí o metabòlic". Per aquesta raó, el Síndic ha demanat al Departament d'Ensenyament que estudiï la conveniència de mantenir aquest criteri en la nova regulació del procés d'admissió que s'està duent a terme; que delimiti clarament les patologies que han de ser objecte de discriminació positiva, i en quines condicions, tenint en compte que, segons la Societat Catalana de Pediatria, només s'ha de considerar malaltia digestiva crònica la celiàquia, i també que hi hagi més control de l'Administració sobre aquests processos de certificació, com ara l'obligació que el certificat mèdic estigui expedit pel metge de capçalera de la Seguretat Social.

Encara hi ha alguna esquerda en el control dels falsos empadronaments

En relació amb el control dels fraus, i pel que fa a l'al·legació del criteri de proximitat, cal afegir que, en els darrers anys, la institució ha rebut nombroses queixes durant els processos d'admissió d'alumnat sobre presumptes irregularitats comeses per determinades famílies que al·leguen, als efectes de barem, circumstàncies que presumptament són falses. La majoria d'aquestes queixes fa referència als anomenats *falsos empadronaments*.

El Síndic ha constatat en els darrers anys millores significatives pel que fa a la regulació, amb la incorporació de la previsió de pèrdua de plaça amb vista al curs següent si el frau es verifica un cop s'ha iniciat el curs, o amb l'actitud més activa de nombroses administracions locals a l'hora d'investigar aquestes irregularitats. Dit això, en el marc d'aquests expedients de queixa, però, el Síndic també constata que, malgrat el canvi normatiu, encara hi ha alguna feblesa en els procediments de control dels fraus susceptible de millora, específicament en els casos de frau en què la família es dona de baixa del padró just després d'haver formalitzat el procés de preinscripció i abans que l'Administració local incoï la baixa d'ofici del padró.

Aleshores els ajuntaments argumenten que no poden certificar que un empadronament és fraudulent quan la persona ja s'ha donat de baixa del padró, i el Departament d'Ensenyament necessita un decret o certificat de l'ajuntament conforme l'empadronament era fraudulent. De fet, el Síndic constata la paradoxa que les persones que cometen frau i que formulen un moviment padronal just abans i just després del procés de preinscripció, encara més indicatiu de frau, poden evitar els mecanismes de control establerts per combatre les irregularitats en el procés d'admissió d'alumnat.

Davant d'aquesta situació, el Síndic demana al Departament d'Ensenyament que s'evitin aquestes fugides dels mecanismes de control, si convé, amb mesures de caràcter regulatiu.

Pel que fa al criteri de germans escolaritzats al centre, el Síndic ha constatat que no hi ha un criteri clar sobre com procedir en l'aplicació d'aquesta condició en el cas d'alumnat que sol·licita plaça a P3 a un centre que disposa d'oferta d'educació infantil de primer cicle i que té el germà escolaritzat en aquest cicle. Hi ha centres privats concertats que reconeixen el criteri de germans quan l'infant és a primer cicle d'educació infantil, mentre que altres centres no ho fan.

De fet, explícitament, la normativa que regula l'admissió d'alumnat, quan defineix estrictament el criteri de germans escolaritzats al centre, no diferencia en l'aplicació l'etapa educativa en què ha d'estar escolaritzat el germà, ni tampoc si aquesta etapa ha de ser objecte de concert.

Amb tot, el Síndic recorda que la Llei 12/2009 impedeix que el procediment d'admissió dels alumnes als ensenyaments de primer cicle d'educació infantil sostinguts amb fons públics es vinculi amb el dret d'accés amb relació als ensenyaments posteriors (art. 47.6). Malgrat que la vinculació de l'alumne amb el centre on cursa el primer cicle és més forta pel fet d'estar-hi escolaritzat que pel fet de tenir-hi un germà matriculat, la Llei no dona prioritat en l'accés a l'educació de segon cicle. Així, el Síndic entén que, atès que la norma prohibeix l'aplicació d'una prioritat que podria tenir més justificació, i atès que l'accés a aquest primer cicle no està sotmès a una regulació objectiva de l'Administració educativa que garanteixi l'accés en condicions d'equitat, tampoc no admet l'aplicació del criteri de germans al centre quan aquests estan escolaritzats al primer cicle.

Finalment, i pel que fa a la regulació dels criteris de prioritat, el Síndic ha constatat la manca de desplegament de la Llei 14/2010, de 27 de maig, sobre els drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, amb relació al dret preferent d'escolarització d'infants en situació de desemparament o acolliment, que en l'article 51 estableix que "l'infant o l'adolescent en situació de desemparament o d'acolliment familiar té un dret preferent a l'escolarització al centre escolar més adequat a les seves circumstàncies personals". El mateix article també preveu que el departament competent en matèria d'educació "ha d'establir les mesures adequades d'accés a l'escolarització per tal de garantir el dret regulat per aquest article".

Cal que la normativa d'escolarització reconegui el dret de prioritat dels infants en situació de desemparament

L'escolarització dels infants acollits constitueix una de les dificultats que, de manera reiterada, han exposat les famílies acollidores per

exercir la seva tasca, la qual no queda resolta amb l'atorgament de la puntuació corresponent en cas que tinguin germans.

Així mateix, en el cas d'infants ingressats en centres, l'escolarització als centres educatius que, en cada cas, es puguin adequar més a les seves necessitats constitueix un element clau per poder fer efectiu el dret a l'educació d'aquests infants, que es troben en una situació d'una vulnerabilitat especial, produïda per les situacions familiars viscudes abans de l'adopció de la mesura protectora, que sovint els han generat dèficits importants en la satisfacció de les seves necessitats i els han dificultat el desenvolupament. D'altra banda, també cal tenir en compte la particular situació que viuen els infants en el moment de l'aplicació del recurs de protecció, bé en centre residencial, bé en família d'acolliment, que comporta el trencament amb el seu medi natural i un esforç d'adaptació. Per això el Síndic ha demanat que el Decret d'admissió inclogui el reconeixement del dret a la prioritat en l'accés dels infants en situació de desemparament, i també dels mecanismes per fer-lo efectiu.

Queixa 00836/2011 i altres

Després de la decisió, mitjançant l'Acord de Govern GOV/9/2011, d'introduir un nou criteri en cas d'empat en el procés de preinscripció i matrícula de l'alumnat als centres educatius per al curs 2011/2012, que fa referència a la condició d'exalumne als centres docents, el Síndic va rebre nombroses queixes sobre aquesta qüestió i, en conseqüència, va decidir obrir una actuació d'ofici per analitzar els possibles efectes que podia tenir la mesura en el procés d'admissió d'alumnat.

Amb aquesta actuació d'ofici, el Síndic ha demanat al Govern de la Generalitat que supprimeixi el nou criteri complementari per resoldre situacions d'empat en el procés de preinscripció i matrícula de l'alumnat. Per la seva banda, el Departament d'Ensenyament ha informat el Síndic que mantindrà el criteri de desempat que s'havia introduït per acord de govern. En aquest sentit, el Síndic ha suggerit al Departament que s'estudiïn a fons les conseqüències que aquest nou criteri pot comportar per a l'equitat del sistema i li ha sol·licitat informació sobre diversos municipis pel que fa a l'al·legació del criteri en el procés de preinscripció i matrícula, amb l'objectiu d'estudiar els efectes que hagi pogut produir en l'admissió de l'alumnat per al curs 2011/2012.

Pàgines extres de l'Informe Anual 2011. Per accedir-hi, [clica aquí](#).